

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa E.B.

przeciwko Z. w Z.

o zadośćuczynienie w związku z mobbingiem,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 16 listopada 2021 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy

i Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 28 sierpnia 2020 r., sygn. akt V Pa (...),

1. uchyla zaskarżone postanowienie w punkcie 2. i w tym zakresie sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w K. do rozpoznania,

2. odrzuca zażalenie w odniesieniu do punktu 1. zaskarżonego postanowienia,

3. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawia Sądowi wydającemu orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w K. V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z 28 sierpnia 2020 r., V Pa (...), w sprawie z powództwa E.B.

przeciwko Z. w Z. o zadośćuczynienie w związku z mobbingiem, w punkcie 1. odrzucił zażalenie pełnomocnika powódki na postanowienie tegoż Sądu z 2 marca 2020 r. w przedmiocie zwolnienia powódki od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1.250 zł oraz w punkcie 2. odrzucił skargę kasacyjną powódki od wyroku tegoż Sądu z 27 września 2019 r.

Skarżonym skargą kasacyjną wyrokiem Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu Rejonowego w J. z 13 stycznia 2016 r., IV P (...), w punkcie II w ten sposób, że zasądził od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.400 zł tytułem kosztów procesu oraz kwotę 1.800 zł tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym oraz kwotę 255 zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego. Powódka w dniu 3 stycznia 2019 r. wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku. Zarządzeniem z dnia 3 stycznia 2020 r. wezwano powódkę do uiszczenia kwoty 2.500 zł tytułem opłaty od skargi kasacyjnej. W terminie przewidzianym do uzupełnienia braku fiskalnego pełnomocnik powódki złożył wniosek o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej. Postanowieniem z 2 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w K. zwolnił powódkę od opłaty od skargi kasacyjnej ponad kwotę 1.250 zł i oddalił wniosek w pozostałym zakresie. W dniu 24 lipca 2020 r. pełnomocnik powódki złożył zażalenie na powyższe postanowienie, zaskarżając punkt II postanowienia oddalający wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych ponad kwotę 1.250 zł i wnosząc o jego zmianę poprzez zwolnienie powódki od ponoszenia kosztów sądowych w całości.

Kontestowanym w niniejszej sprawie postanowieniem Sąd Okręgowy odrzucił to zażalenie jako niedopuszczalne z mocy prawa. Sąd wskazał, że na postanowienie sądu drugiej instancji odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych nie przysługuje zażalenie ani do Sądu Najwyższego na podstawie art. 394¹ § 1 k.p.c., jak również art. 394¹ § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 7 listopada 2019 r., ani do innego składu sądu drugiej instancji na podstawie przepisu art. 394² k.p.c., w kształcie zarówno sprzed, jak i po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469), ponieważ postanowienie to nie należy do kategorii postanowień wymienionych w tych przepisach.

W konsekwencji powyższego Sąd odrzucił skargę kasacyjną powódki jako nieopłaconą. Powołał się przy tym na art. 398⁶ § 2 k.p.c., w brzmieniu

obowiązującym do dnia 7 listopada 2019 r., zgodnie z którym Sąd drugiej instancji odrzuca na posiedzeniu niejawnym skargę kasacyjną wniesioną po upływie terminu, skargę niespełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., nieopłaconą oraz skargę, której braków nie usunięto w terminie lub z innych przyczyn niedopuszczalną. W razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez radcę prawnego środka odwoławczego, od którego stosownie do wskazanej wartości przedmiotu zaskarżenia pobiera się opłatę stałą lub stosunkową, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych oraz bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 785) odrzuca go Sąd Okręgowy podkreślił również, że w świetle art. 112 ust. 3 u.k.s.c., Sąd - po oddaleniu wniosku o zwolnienie strony od kosztów sądowych - nie ma obowiązku wezwania zawodowego pełnomocnika do uiszczenia należnej opłaty. Wniesienie niedopuszczalnego zażalenia na postanowienie wydane przez sąd drugiej instancji oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych nie przerywa biegu terminu tygodniowego, przewidzianego w przepisie art. 112 ust. 3 u.k.s.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2017 r., V CZ 89/17).

W ocenie Sądu Okręgowego, skoro pełnomocnik nie uiścił opłaty a zamiast tego złożył niedopuszczalne zażalenie na postanowienie odmawiające zwolnienia od kosztów sądowych w części, to tym samym skargę kasacyjną powódki należało uznać za nieopłaconą i jako taka podlega ona odrzuceniu na podstawie powołanych przepisów.

W zażaleniu pełnomocnik powódki zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 w związku z art. 130 § 1 k.p.c. polegające na odrzuceniu skargi kasacyjnej, pomimo braku wydania zarządzenia wzywającego do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej oraz naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, polegające na odrzuceniu skargi kasacyjnej jako nienależycie opłaconej, w sytuacji gdy do jej odrzucenia doszło wyłącznie z powodu jej nieopłacenia, na skutek niezasadnej odmowy zwolnienia powódki od opłaty od skargi kasacyjnej w całości. Wniósł o rozpoznanie zasadności postanowienia Sądu Okręgowego w K. z 2 marca 2020 r. o odmowie zwolnienia powódki od opłaty od

skargi kasacyjnej ponad kwotę 1.250 zł oraz o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wykaz zaskarżalnych do Sądu Najwyższego postanowień jest zamknięty i nie obejmuje postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych. Nie oznacza to jednak, że niezaskarżalne postanowienie sądu drugiej instancji, odmawiające zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej, uchyla się spod jakiejkolwiek kontroli Sądu Najwyższego. Jeśli skutkiem odmowy zwolnienia od opłaty jest nieopłacenie skargi kasacyjnej, a to doprowadziło do jej odrzucenia, to wówczas Sąd Najwyższy, rozpatrując zażalenie na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną, rozstrzyga - na wniosek strony na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. - również o postanowieniu sądu drugiej instancji o odmowie przyznania zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lipca 2008 r., II CZ 40/08, LEX nr 786449 i powołane tam wcześniej orzecznictwo oraz postanowienia z 6 maja 2011 r., II CZ 12/11, LEX nr 847127 i z 27 czerwca 2013 r., III CZ 28/13, LEX nr 1360261).

W ramach oceny zakresu udzielonego stronie powodowej zwolnienia od opłaty sądowej należy odwołać się do ugruntowanego w judykaturze Sądu Najwyższego stanowiska, że sąd orzekający o zwolnieniu od opłaty od skargi kasacyjnej nie jest związany uprzednim orzeczeniem zwalniającym stronę od kosztów sądowych, jednak w sytuacji, w której na wcześniejszych etapach postępowania stronie przyznano zwolnienie od kosztów, odmowa udzielenia jej takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga stwierdzenia, iż położenie strony uległo w jakimś aspekcie zmianie (postanowienia Sądu Najwyższego z 14 października 2005 r., III CZ 77/05, LEX nr 187054, z 6 maja 2011 r., II CZ 12/11, LEX nr 847127, z 28 maja 2013 r., V CZ 12/13, LEX nr 1360358, z 27 listopada 2013 r., V CZ 61/13, LEX nr 1421826, z 13 lutego 2015 r., II CZ 91/14, LEX nr 1656484, z 10 listopada 2016 r., IV CZ 45/16, LEX nr 2155198, i z 26 stycznia 2018 r., II CZ 95/17, LEX nr 2439959, z 14 listopada 2019 r., I CZ 76/19, LEX nr 2763420, z 5 grudnia 2019 r., I CZ 99/19, LEX nr 2755999).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy pominął ocenę okoliczności ewentualnie uprawdopodobniających brak możliwości poniesienia przez powódkę opłaty od skargi kasacyjnej w całości (wskazane następnie w zażaleniu z dnia 6 października 2020 r.).

W związku z tym trzeba zważyć, że w związku z art. 102 u.k.s.c. sytuacja majątkowa strony powodowej mogła zmienić się na tyle, że nie była w stanie uiścić opłaty w wysokości 2.500 złotych (co było sygnalizowane już w zażaleniu z 21 lipca 2020 r.).

W świetle tych okoliczności nie ma uzasadnionych podstaw do przyjęcia, iż nie doszło do takiej zmiany w sytuacji majątkowej powódki, która na tym etapie postępowania nie usprawiedliwiałaby obciążenia jej opłatą od skargi kasacyjnej w przyjętej przez Sąd wysokości.

Wbrew jednak stanowisku strony powodowej nie doszło do naruszenia przepisów postępowania przez zaniechanie wezwania - przed odrzuceniem skargi kasacyjnej - do uiszczenia opłaty sądowej, gdyż art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych określa bieg terminu do opłacenia pisma procesowego wniesionego - w tym wypadku skargi kasacyjnej - jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma podlegającego opłacie stałej lub stosunkowej złożony przez adwokata został oddalony. W uchwale składu siedmiu sędziów - zasadzie prawnej - z 16 marca 2017 r., III CZP 82/16 (OSNC 2017 nr 7-8, poz. 75) Sąd Najwyższy przesądził, iż w razie wniesienia przez stronę zastępowaną przez profesjonalnego pełnomocnika skargi kasacyjnej, od której pobiera się opłatę stałą lub stosunkową, sąd drugiej instancji, po doręczeniu postanowienia oddalającego w całości lub w części wniosek o zwolnienie skarżącego od kosztów sądowych oraz bezskutecznym upływie terminu przewidzianego w art. 112 ust. 3 u.k.s.c. odrzuca skargę kasacyjną.

Inną natomiast rzeczą jest to, czy odmowa zwolnienia od opłaty była uzasadniona w przyjętym zakresie, co zostało poddane kontroli Sądu Najwyższego w ramach zarzutu naruszenia art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, a w konsekwencji usprawiedliwiało uchylenie zaskarżonego postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej i przekazanie sprawy Sądowi

Okręgowemu w K. w celu dokonania ponownej oceny wniosku powódki o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej w całości.

Biorąc powyższe pod uwagę, orzeczono jak w sentencji.